

Keski-Suomen hyvinvointialuestrategian päivittäminen

Aluehallitus 02.09.2025 § 253

Valmistelija Strategiajohtaja Anu Pihl p. 050 320 48 96

Selostus asiasta **Yleistä ja tausta**

Hyvinvointialuelain 41 §:n mukaan hyvinvointialueella on oltava strategia, jossa hyvinvointialueen aluevaltuusto päättää **toiminnan ja talouden** pitkän aikavälin tavoitteista. Hyvinvointialueen strategian tulee perustua arvioon hyvinvointialueen tilanteesta strategian laatimishetkellä sekä tulevista toimintaympäristön muutoksista ja niiden vaikutuksista hyvinvointialueen tehtävien toteuttamiseen.

Keski-Suomen hyvinvointialueen aluevaltuusto hyväksyi 14.6.2022 § 63 Keski-Suomen hyvinvointialueen ensimmäisen strategian, joka ulottuu vuoteen 2030. Strategiassa on päätetty hyvinvointialueen visiosta, missiosta, arvoista, tavoitteista sekä menestystekijöistä.

Hyvinvointialuelain 41 §:n mukaan strategia tarkistetaan vähintään kerran aluevaltuuston toimikaudessa. Hyvinvointialuestrategian päivittämisen tarpeita on arvioitu 10.9.2024 -18.3.2025 toteutetussa strategian väliarvioinnissa. Väliarvioinnin tarkoitus on tukea uuden aluevaltuuston työskentelyn aloittamista tarjoamalla näkemys hyvinvointialueemme tulevaisuuden mahdollisuuksista, haasteista ja tarvittavista toimenpiteistä alkavalle valtuustokaudelle sekä tuoda esille mahdollisia strategian päivitystarpeita. Aluevaltuusto merkitsi 18.3.2025 kokouksessaan tiedoksi strategian väliarvioinnin ja siihen liittyvän tulevaisuuskatsauksen, sekä saattoi ne seuraavalle aluevaltuustolle huomioon otettavaksi strategian päivittämistä varten.

Kokouksessaan 24.6.2025 aluehallitus on päättänyt käynnistää hyvinvointialuestrategian päivittämisen.

Strategian väliarvioinnissa nousseet tarpeet strategian päivittämiselle

Strategian väliarvioinnissa todettiin, että Keski-Suomen hyvinvointialuestrategiaan on oltu pääosin tyytyväisiä. Arvioinnissa todettiin huomiona kuitenkin, että kaksi ja puoli vuotta on ollut varsin lyhyt aika strategian toteuttamiselle. Strategian todettiin pääosin palvelevan edelleen tässä ajassa, vaikka maailmantilanne onkin muuttunut oleellisesti ja tulevaisuuden erilaisia epävarmuuksia tunnistettiin laajasti osana tulevaisuuskatsauksen laatimista.

Hyvinvointialueen taloustilanne ja talouden reunaehdot olivat yleinen esiin noussut huolenaihe ja arvioinnin aikana käytiin runsaasti keskusteluja siitä, onko tässä taloudellisessa tilanteessa mahdollisuus toteuttaa strategiaa nykyisellä tavalla. Toinen usein esille noussut teema oli varautuminen ja sen nostaminen näkyvämmiin strategiaan. Arvioinnin tekemisen jälkeen talouden tilanne on edelleen heikentynyt ja arviointimenettely alkanut.

Esitettävät keskeiset muutokset

Strategiaan esitetyt muutokset selkeyttävät kieltä, tuovat taloudenhallinnan ja varautumisen vahvemmin osaksi strategiaa sekä vahvistavat yhdessä tekemisen ja luottamuksen merkitystä.

Missiota esitetään selkeytettäväksi: pois on jätetty "vaikuttavasti ja laajalla yhteistyöllä", sillä nämä näkyvät jo tavoitteissa ja menestystekijöissä. Uudessa muodossa painotetaan sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palveluiden luotettavaa järjestämistä kaikissa tilanteissa. Kirjaus "kaikissa tilanteissa" viittaa palveluiden järjestämisvelvollisuuteen myös erilaisissa häiriö- tai poikkeusoloissa.

Tavoitteisiin esitetään tuotavaksi vahvemmin mukaan talouden näkökulma. Uusi painotus olisi, että "toiminta sovitetaan käytettävissä olevaan rahoitukseen", mikä sitoo strategian kestäväan taloudenhallintaan. Muut tavoitteet – hyvinvointi- ja terveyserojen kaventaminen, palveluiden saavutettavuus sekä sujuvuuden kehittäminen – säilyvät, mutta niitä täydennetään kustannusvaikuttavuuden ja taloudellisen sopeutumisen näkökulmasta.

Arvoissa esitetään yksinkertaistettavaksi kieltä ja korostetaan kunnioittavaa kohtaamista, avoimuutta, yhteistyötä sekä vastuullisuutta. Kolmoisvastuu (ihmiset, talous, ympäristö) nostetaan näkyvämmäksi kestävyuden näkökulmassa, ja tulevaisuuskatsauksessa esiin noussut painotettava asia "luottamus" kirjataan mukaan. Menestystekijöissä talouden näkökulma vahvistuu, ja kumppanuudelle asetetaan tavoitteellisuuden vaatimus. Lisäksi korostetaan hyvää arkea tukevia palveluja, yhteistä tilannekuvaa sekä asukkaiden osallistumista ja yhteisöllisyyttä.

Esitettävät muutokset kuvataan liittessä 1, alkaen dialta 4.

Vaikutusten ennakkoarviointi

Ihmisvaikutukset

Ihmisvaikutusten näkökulmasta muutoksissa korostuu kohtaaminen kunnioittavasti sekä palvelujen ja toiminnan luotettavuus. Toteutuessaan käytännössä nämä lisäävät asiakastytyvyyttä ja luottamusta palveluihin. Tavoitteellinen kumppanuus voi lisätä synergiaetuja ja mahdollistaa laadukkaampien palveluiden järjestämisen yhdessä alueen muiden toimijoiden kanssa. Kiristynyt talouden tilanne ja talouden tavoitteen priorisointi voi aiheuttaa myös kielteisiä tunteita asukkaissa ja jopa vähentää luottamuksen tunnetta lyhyellä aikavälillä. Pitkällä aikavälillä niiden voidaan kuitenkin arvioida vaikuttavan myönteisesti, kun kustannusten kasvu saadaan taittumaan ja talous tasapainoon.

Talousvaikutukset

Uusi kirjaus "*toiminta sovitetaan käytettävissä olevaan rahoitukseen*" nostaa taloudenhallinnan strategian ytimeen ja tällä tavoitellaan myönteisiä talousvaikutuksia. Painotus kustannusvaikuttavuuteen kannustaa arvioimaan palveluja suhteessa saavutettuihin hyötyihin. Tämä voi edistää resurssien kohdentamista sinne, missä vaikutukset väestön hyvinvointiin ja turvallisuuteen ovat suurimmat.

Tavoitteellinen kumppanuus voi lisätä synergiaetuja ja mahdollistaa resurssien yhteiskäyttöä alueen muiden toimijoiden kanssa, kuten kuntien, järjestöjen ja yritysten kanssa. Tämä voi vähentää kustannuksia ja samalla parantaa palvelujen vaikuttavuutta, jos yhteistyö on suunnitelmallista ja johdettua.

Henkilöstövaikutukset

Henkilöstön näkökulmasta muutokset selkeyttävät hyvinvointialueen perustehtävää, joka on noussut täsmentämisen tarpeena erityisesti henkilöstöltä. Lisäksi muutoksissa korostuu kokemus yhteisöllisyydestä: kunnioittava kohtaaminen, avoimuus, yhteinen tilannekuva ja tavoitteellinen kumppanuus tukevat myös henkilöstön näkökulmasta luottamusta ja yhteistyötä. Talouden näkökulmasta henkilöstölle on arvioitu olevan sekä myönteisiä että kielteisiä vaikutuksia. Talouden painoitus voidaan kokea lyhyellä aikavälillä kielteisenä, koska taloustilanne on jatkunut heikkona jo pitkään ja taloustilanne on kuormittanut henkiöstöä. Pikällä aikavälillä kuitenkin talouden painotus ja siitä seuraava talouden kääntyminen myönteiseen suuntaan on kuitenkin motivoiva ja tavoiteltava myönteinen asia.

Vaikutukset alueen muihin toimijoihin

Strategiassa halutaan ilmaista jatkossakin hyvinvointialueen roolia yhtenä alueellisena toimijana. Muutoksilla, joita strategiaan esitetään tavoitellaan myönteistä vaikutusta myös kumppaneihimme. Tavoitellinen kumppanuusajattelu ja tavoite olla yhdessä rakentamassa Keski-Suomen vetovoimaa – taloudellisesta tilanteesta huolimatta nähdään tärkeänä.

Strategian seuranta

Strategian neljään tavoitteeseen on kiinnitetty väestötason kansallisesti vertailukelpoisia indikaattoreita. Tavoitteiden täsmentyessä myös näitä indikaattoreita on tarkasteltu uudelleen ja täsmennetty hieman.

Väestötason indikaattoreitten lisäksi strategian tavoitteille on hyväksytty myös elämäntaakan mukaisia seurantaindikaattoreita, jotka yhtäläillä kytkeytyvät neljään strategian päätavoitteeseen.

Strategian tavoitteiden seurantaindikaattorit on kuvattu oheismateriaalissa.

Tavoitteita, niihin kiinnitettyjä indikaattoreita ja edistymistä kohti strategian tavoitteita tarkastellaan vuosittain tilinpäätöksen yhteydessä.

Strategiakausi ja strategian tarkastaminen

Strategiakausi ulottuisi edelleen alkuperäisen strategian mukaisesti vuoteen 2030. Arviointi- ja päivittämistyön aikana on kuitenkin toivottu strategian tavoitteiden säännöllistä tarkastamista, erityisesti haastavan taloustilanteen johdosta.

Hyvinvointialuelain 41 §:n mukaan strategia tarkistetaan vähintään kerran aluevaltuuston toimikaudessa. Tämän vuoksi strategian ensimmäinen varsinainen väliarviointi tehtäisiin puolessa välissä valtuustokautta, keväällä 2027, ja laajempi strategiakauden arviointi keväällä 2029.

Tämän lisäksi strategian tavoitteita voidaan täsmentää ja tarkentaa vuosittain seurannan yhteydessä. Tämä mahdollistaa joustavan ja ajantasaisen reagoinnin toimintaympäristön muutoksiin koko strategiakauden ajan.

Esittelijä

Hyvinvointialuejohtaja Tollet Jan

Päätösehdotus

Aluehallitus päättää esittää aluevaltuustolle, että se hyväksyy hyvinvointialuestrategian päivittämisen vuoteen 2030 liitteen mukaisesti.

Pöytäkirja tarkastetaan tämän pykälän osalta kokouksessa.

Asian kokouskäsittely:

Strategiajohtaja Anu Pihl oli asiantuntijana läsnä kokouksessa tämän asian käsittelyn aikana klo 14.48–15.41.

Jouni Flyktman teki kokouksessa seuraavan muutosesityksen:
"Esitän, että Keski-Suomen hyvinvointialueen strategia palautetaan valmisteluun ja että valmistelun aikataulu kytketään arviointimenettelyyn. Aluehallitukselle hyväksyttäväksi esitetty strategia ei tunnista riittävällä vakavuudella hyvinvointialueen toiminnan ja talouden merkittävää epätasapainoa eikä siten esitä uskottavia ratkaisuja ongelmiin. Arviointimenettelyn tavoitteena on tuottaa ehdotukset hyvinvointialueen talouden tervehdyttämiseksi sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen ja pelastustoimen palvelujen järjestämisen edellytysten turvaamiseksi tarvittavista toimista. Näin ollen olisi tarkoituksenmukaista tarkastella arviointiryhmän esityksiä osana uutta strategiaa. Päivitetty aikataulu mahdollistaisi valtuustolle tosiasiallisen mahdollisuuden vaikuttaa strategian sisältöön ja se mahdollistaisi yhteistyön Keski-Suomen kuntien kanssa strategian laadinnassa. Strategian valmistelussa tulee esittää nykyistä konkreettisemmat ja aikaan sidotut strategiset toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet sekä määrittää vastuut. Strategian tulee sisältää arvio hyvinvointialueen tilanteesta strategian laatimishetkellä sekä tulevista toimintaympäristön muutoksista ja niiden vaikutuksista hyvinvointialueen tehtävien toteuttamiseen. Talouden osalta tulee määrittää tavoiteaikataulu talouden tasapainottamiselle sekä kumulatiivisen vajeen kattamiselle. Keskeisenä strategisena tavoitteena tulee olla Keski-Suomen hyvinvointialueen itsenäisyyden säilyttäminen. Lisäksi tavoitteissa tulee näkyä henkilöstön työhyvinvoinnin ja johtamisen kehittäminen. Valmisteltavan strategian tulee olla konkreettinen työkalu, joka viitoittaa suuntaa tarvittavalle muutokselle ja sen johtamiselle."

Jukka Haaparanta, Lotta Ahola ja Piia Flink-Liimatainen kannattivat Jouni Flyktmanin tekemää esitystä.

Puheenjohtaja totesi, että koska on tehty kannatettu esitys asian palauttamisesta valmisteluun, on suoritettava äänestys. Puheenjohtaja esitti suoritettavaksi nimenhuutoäänestyksen seuraavasti: ne, jotka kannattavat, että asian käsittelyä jatketaan, vastaavat sanalla JAA, ja ne, jotka kannattavat Jouni Flyktmanin tekemää esitystä asian palauttamisesta valmisteluun, vastaavat sanalla EI. Äänestysesitys hyväksyttiin.

Suoritettussa nimenhuutoäänestyksessä annettiin 9 JAA-ääntä (Irma Hirsjärvi, Elma Hyöky, Tapani Kiminkinen, Ilkka Mikkonen, Jouko Nykänen, Tuula Peltonen, Riikka Rantanen, Mauno Vanhala ja Maria Kaisa Aula) ja 4 EI-ääntä (Lotta Ahola, Jouni Flyktman, Jukka Haaparanta ja Piia Flink-Liimatainen). Äänestyksen jälkeen puheenjohtaja totesi, että asian käsittelyä jatketaan.

Jouni Flyktman ja Lotta Ahola ilmoittivat jättävänsä asiasta eriävän mielipiteen kirjallisena.

Piia Flink-Liimatainen teki kokouksessa seuraavan muutosesityksen:
"Esitän seuraavat muutokset strategiaan:

Kohta menestystekijät:

1. kohta muutetaan muotoon: Ihmislähtöiset, kustannusvaikuttavat ja kaikenikäisten hyvää arkea tukevat palvelut

Perustelut: Vaikka voi olla itsestäänselvää, olisi hyvä pitää kirkkaana mielessä ja todeta nimenomaisesti, että hyvää arkea halutaan kaikenikäisille. Sana hoidot on poistettu, koska hoito on myös palvelu.

5. kohta muutetaan lähes nykyiseen muotoon: Osallistuvat asukkaat sekä toimivat ennaltaehkäisevät palvelut (pohjaesitys on: Osallistuvat asukkaat ja yhteisöllisyys)

Perustelut: ennaltaehkäisy on niin tärkeä asia, että se olisi hyvä näkyä sanana strategian menestystekijöissä. Missiossa sitä ei suoraan sanota."

Irma Hirsjärvi kannatti Piia Flink-Liimataisen tekemää esitystä.

Puheenjohtaja totesi, että aluehallitus hyväksyi Piia Flink-Liimataisen tekemän esityksen yksimielisesti.

Päätös

Aluehallitus päätti esittää aluevaltuustolle, että se hyväksyy hyvinvointialuestrategian päivittämisen vuoteen 2030 liitteen mukaisesti seuraavilla muutoksilla:

Kohta menestystekijät:

- 1. kohta muutetaan muotoon: Ihmislähtöiset, kustannusvaikuttavat ja kaikenikäisten hyvää arkea tukevat palvelut
- 5. kohta muutetaan lähes nykyiseen muotoon: Osallistuvat asukkaat sekä toimivat ennaltaehkäisevät palvelut.

Jouni Flyktmanin ja Lotta Aholan jättämä eriävä mielipide asian käsittelyn jatkamisesta on pöytäkirjan liitteenä.

Pöytäkirja tarkastettiin tämän pykälän osalta kokouksessa.

Aluevaltuusto 09.09.2025
1163/00.01.01.04/2025

Päätösehdotus

Aluevaltuusto päättää hyväksyä hyvinvointialuestrategian päivittämisen vuoteen 2030 liitteen mukaisesti.

Päätös